

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์  
Ecotourism management of Bang Saphan Noi District  
Prachuap Khiri Khan Province

พุฒิพงศ์ กิตติคุณพงศ์<sup>1</sup> และ รัชยา ภัคดีจิตต์<sup>2</sup>  
Puttipong Kittikunpong<sup>1</sup> and Rachaya Pakdeejit<sup>2</sup>

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ  
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Master of Public Administration Program, College of Innovation Management, Rajamangala University of  
Technology Rattanakosin

\*Corresponding Author.E-mail: Puttipong2789@gmail.com

Retrieved; 21-02-2026; Revised; 10-03-2026. Accepted;29-03-2026

#### บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อประเมินระดับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ (3) เพื่อพยากรณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวก (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การจัดการสมัยใหม่ และการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถพยากรณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ร้อยละ 81.9 และ ร้อยละ 88.4 ตามลำดับ

**คำสำคัญ:** การจัดการ การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

#### Abstract

The purposes of this study were (1) to assess the level of ecotourism management in Bang Saphan Noi District, Prachuap Khiri Khan Province; (2) to explain the relationship between factors affecting ecotourism management and ecotourism management in Bang Saphan Noi District, Prachuap Khiri Khan Province; and (3) to forecast ecotourism management in Bang Saphan Noi District, Prachuap Khiri Khan Province. This research is a quantitative research. A questionnaire was used as a data collection tool. The sample consisted of 400 people living in Bang Saphan Noi District, Prachuap Khiri Khan Province.

Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, and multiple regression analysis. The research results included: (1) ecotourism management in Bang Saphan Noi District, Prachuap Khiri Khan Province is at a high level; (2) factors affecting ecotourism management and ecotourism management in Bang Saphan Noi District, Prachuap Khiri Khan Province have a positive relationship; and (3) factors affecting ecotourism management, including modern management and community participation, can predict ecotourism management in Bang Saphan Noi District. Prachuap Khiri Khan Province received 81.9 percent and 88.4 percent, respectively.

**Keywords :** Management, Tourism, Ecotourism

## บทนำ

ในยุคที่การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับพื้นที่และระดับประเทศ การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนกลายเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเน้นการเดินทางไปยังพื้นที่ธรรมชาติที่ยังคงสภาพสมบูรณ์ เพื่อการศึกษาเรียนรู้ ชื่นชม และเพลิดเพลินกับธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากร และการสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่เป็นธรรมต่อชุมชนท้องถิ่น (อปท. นิวส์, 2566) รูปแบบการท่องเที่ยวนี้จึงมีความสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาความยั่งยืนของระบบนิเวศ ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก

อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีศักยภาพที่โดดเด่นในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากมีความหลากหลายทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่อุดมสมบูรณ์ อาทิ เกาะทะลุ ซึ่งเป็นแหล่งดำน้ำชมปะการังน้ำตื้นที่มีชื่อเสียง, ชายหาดที่เงียบสงบ, และพื้นที่ป่าชายเลน (องค์การบริหารส่วนตำบลไชยราช, 2564) นอกจากนี้ ชุมชนในพื้นที่ยังคงมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เช่น การทำประมงพื้นบ้านและการเกษตร ที่สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างให้กับนักท่องเที่ยว (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2564)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกมิติ อาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เปราะบางของบางสะพานน้อยได้ ปัญหาที่มักเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวที่ไม่ยั่งยืน ได้แก่ ปัญหามลภาวะและขยะ, ความเสื่อมโทรมของแนวปะการังจากการทำกิจกรรมที่ไม่ถูกต้อง และความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการกับชุมชนท้องถิ่นในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร (สมหมาย ปานทอง และคณะ, 2564) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการกำหนดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดความเสี่ยงเหล่านี้และรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีของบางสะพานน้อยไว้ ซึ่งในมิติสังคมและเศรษฐกิจ ชุมชนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพานน้อยอาจยังไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากกิจกรรมท่องเที่ยว หากไม่มีการวางกลไกจัดการที่เป็นธรรมและรอบด้าน ชุมชนอาจไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ไม่ได้รับผลประโยชน์อย่างเหมาะสม หรือแม้แต่มีความเสี่ยงที่จะเผชิญผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยวที่ไม่ได้วางแผนอย่างดี งานวิจัยในแหล่งอื่นพบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความยั่งยืนของท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (อิทธิพล พลษา และ

คณะ, 2568) นอกจากนี้ ยังมีการศึกษารูปแบบการพัฒนา “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืน” ในจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาทของการจัดการและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ความร่วมมือระหว่างภาคส่วน และการวางนโยบายที่เหมาะสม (กาญจนพร ไตรภพ และพิเศษ ชัยดิเรก, 2563)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มีความสำคัญในการประเมินสถานภาพ วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผล และพยากรณ์แนวทางการจัดการในอนาคต เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ ชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียสามารถวางแผน กลยุทธ์ และนโยบายที่มีความสอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของชุมชน ทั้งยังช่วยลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน

### วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินระดับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อพยากรณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

### สมมุติฐานการวิจัย

1. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวก
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถพยากรณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ร้อยละ 70 ขึ้นไป

### การทบทวนวรรณกรรม

#### แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของคนไปยังสถานที่ใดที่หนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์หลาย ๆ ประการแตกต่างกันไป แต่โดยหลักการใหญ่ ๆ แล้วเดินทางไป เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อการบำรุงรักษาสุขภาพ เพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อกีฬา ศึกษาหาความรู้ เป็นการเพิ่มประสบการณ์แก่ตนเอง และเป็นจุดรวมของธุรกิจ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (พระศรีสังคม ชยานุวัฑฒ์ (ธนาวงษ์), 2561) ซึ่ง ลักษณะสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions) 2) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) 3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) 4) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available package) 5) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และ 6) การบริการเสริม (Ancillary service) (Buhalis, 2000)

#### แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

ในโลกของการบริหารจัดการ หลายทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ หนึ่งในนักคิดสำคัญที่มีอิทธิพลต่อวงการการจัดการ คือ อัลเลน (Allen, 1985) ซึ่งเสนอแนวคิดการจัดการอย่างเป็นระบบไว้ในปี ค.ศ. 1985 (พ.ศ. 2528) โดยแบ่งกระบวนการจัดการออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่

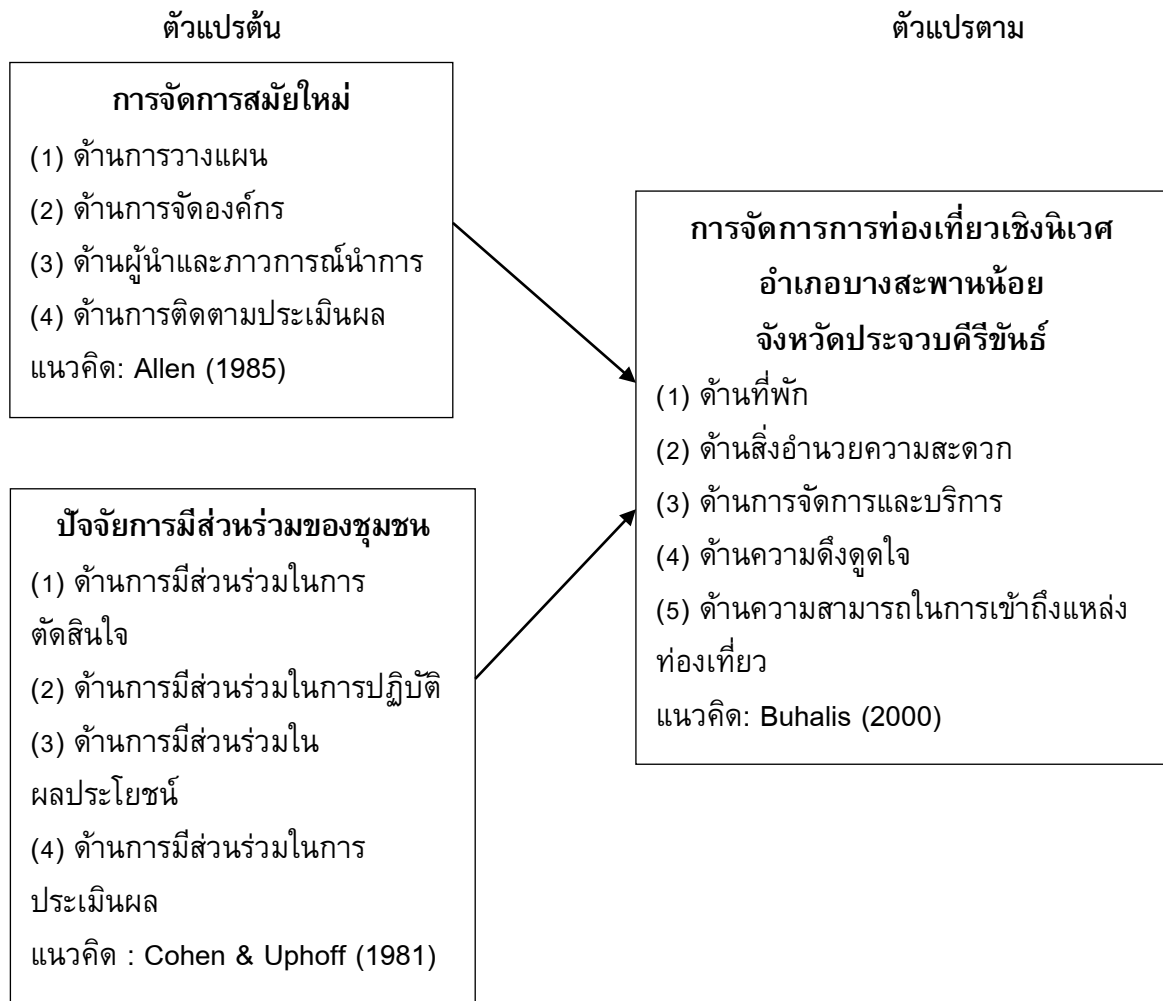
การวางแผน (Planning), การจัดองค์กร (Organizing), ภาวะผู้นำและการนำ (Leading/Commanding) และการควบคุมและประเมินผล (Controlling)

### **แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน**

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียสมัครใจเข้ามาบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือเข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนาในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการเสนอประเด็นปัญหา ความต้องการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และการพัฒนา ที่ตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง (จุติพร มาเพิ่มผล, 2566) ซึ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมเป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) การตัดสินใจ 2) การปฏิบัติการ 3) การรับผลประโยชน์ และ 4) การประเมินผล (Cohen & Uphoff, 1981)

### **กรอบแนวคิดการวิจัย**

การศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า รวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดย ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการของ อัลเลน (Allen, 1985) และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนของโคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1981) มาเป็นกรอบตัวแปรต้น คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย (1) การจัดการสมัยใหม่ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านผู้นำ และภาวะการนำการ ด้านการติดตามประเมินผล และ (2) การมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และได้ประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวของ Buhalis (2000) มาเป็นตัวแปรตาม คือ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย ด้านที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการและบริการ ด้านความพึงพอใจ และด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้



รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

### ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 35,964 คน และขนาดตัวอย่าง จำนวน 400 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย (Simple Random Sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเทียบจากตารางการสุ่มของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อน ที่ยอมรับได้ .05

#### เครื่องมือในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยแบบสอบถามจะเป็นการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) อาชีพ และ (5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการสมัยใหม่ ตามแนวคิดและทฤษฎีของ Allen (1985) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน จำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวคิดและทฤษฎีของ Cohen and Uphoff (1981) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน จำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามแนวคิดของ Buhalis (2000) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน จำนวน 15 ข้อ

โดยแบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตรฐานวัดแบบของ ลีเคิร์ท สเกล (Likert scale) มี 5 ระดับ ดังนี้ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

#### **การเก็บรวบรวมข้อมูล**

1. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยเป็นผู้แจกจ่ายแบบสอบถาม และรอรับแบบสอบถามจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้วิธีการสุ่มตามความสะดวกให้ครบตามจำนวน 400 คน

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์ ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

#### **การวิเคราะห์ข้อมูล**

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่

2.1 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

2.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถพยากรณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ

#### **ผลการศึกษาและอภิปรายผล**

ผลการวิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ในครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษา พบว่า โดยรวมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านความดึงดูดใจ และ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยทั้ง 3 ด้าน การจัดการอยู่ในระดับ มากที่สุด ผู้วิจัยจึงจะอภิปรายเฉพาะ 3 ประเด็นนี้

1) ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะ พื้นที่อำเภอบางสะพานน้อยมีการคมนาคมที่สะดวก โดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวหลักทั้งทางบกและทางทะเล เช่น ชายหาด สะพานปลา หรือแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีถนนลาดยางถึงที่หมาย ป้ายบอกทางชัดเจน และมีบริการขนส่งในท้องถิ่นรองรับ ส่งผลให้การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปอย่างสะดวกปลอดภัย ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกประทับใจและเพิ่มโอกาสในการเดินทางซ้ำ

เมื่อเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่ศึกษาพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับทฤษฎีของ บูฮาลิส (Buhalis, 2000) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ได้แก่การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่งเช่น การขนส่งทางอากาศทางบกและทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทางหรือแหล่งท่องเที่ยว(Attraction) ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและปลอดภัย

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ ทองแล (2568) วิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงและการเดินทาง มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

2) ด้านความดึงดูดใจ มีค่าเฉลี่ยการจัดการอยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะ อำเภอบางสะพานน้อยมีทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่น ทั้งทะเล ป่าเขา และวิถีชีวิตชุมชนที่ยังคงความเป็นธรรมชาติ รวมถึงมีจุดท่องเที่ยวที่มีความเฉพาะตัว เช่น เกาะทะลุ อ่าวบ่อทองหลาง จุดชมโลมา หรือวิถีประมงพื้นบ้าน ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบที่สร้างเสน่ห์และความแตกต่างจากพื้นที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ อีกทั้งการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมภาพลักษณ์ในสื่อออนไลน์ก็มีส่วนช่วยเพิ่มความดึงดูดใจได้อย่างต่อเนื่อง

เมื่อเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่ศึกษาพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านความดึงดูดใจ สอดคล้องกับทฤษฎีของ บูฮาลิส (Buhalis, 2000) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดเพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์รุ่ง เพิ่มพูนศรีศิลป์ และ สโรชินี ศิริวัฒนา (2566) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนเกาะเสม็ด ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมาก

3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยการจัดการอยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะในพื้นที่มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเพียงพอ เช่น ห้องน้ำสาธารณะ ที่จอดรถ จุดบริการนักท่องเที่ยว รวมถึงที่พักที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและอาหารท้องถิ่นที่สะอาดทำให้ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวดีขึ้น และสอดคล้องกับแนวทางของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เมื่อเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่ศึกษา การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับทฤษฎีของ บูฮาลิส (Buhalis, 2000) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก(Amenities) ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท และโฮมสเตย์ Bed & Breakfast และ Guest House โดยที่พักประเภทต่างๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับที่แตกต่างกันซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกันอีกด้วยเช่น ภัตตาคาร บาร์ฟิตเนส เซ็นเตอร์สระว่ายน้ำ ซาวน่าและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เป็นต้น

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษราคัม กลั่นน้ำทิพย์ (2565) วิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตลาดวิถีชุมชนโอ๊ะป่อย จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวตลาดวิถีชุมชนโอ๊ะป่อย จังหวัดราชบุรี ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งน่าจะเป็นเพราะ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องอาศัยความร่วมมือของหลายภาคส่วน การที่ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านการจัดการ การมีส่วนร่วม และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้การจัดการการท่องเที่ยวมีทิศทางที่ชัดเจน และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การจัดการสมัยใหม่ ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มากที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดองค์กร ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับสูง ซึ่งเห็นได้จากเมื่อ ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดระเบียบองค์กรที่ดี มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน การบริหารจัดการมีแผนงานที่เป็นระบบ และมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเสริมสร้างความน่าเชื่อถือให้กับนักท่องเที่ยวและนักลงทุน

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับสูง ซึ่งเห็นได้จากเมื่อชาวบ้านมีบทบาทในการดูแลทรัพยากร พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ให้บริการนักท่องเที่ยว และเป็นเจ้าของกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และส่งเสริมความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในระยะยาว

เมื่อเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่ศึกษา พบว่า สอดคล้องกับ องค์ประกอบของหลักเกณฑ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของ สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว (2557) ได้แก่ 1) การจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน หมายถึง ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงาน การจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน/ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยลลิตา แสงจันทร์ (2567) วิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดสงขลา กับ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา เป็นเชิงบวก

3. พยากรณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถพยากรณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ร้อยละ 70 ขึ้นไป ซึ่งน่าจะเป็นเพราะ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับทั้งการจัดการสมัยใหม่และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะด้านการจัดองค์กรที่มีความเป็นระบบ ช่วยให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการวางแผน การบริหารจัดการ และการ

ติดตามประเมินผลที่ชัดเจน ขณะเดียวกัน การที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของในแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาแนวทางการจัดการที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและความต้องการของคนในพื้นที่อย่างแท้จริง ดังนั้น ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคชุมชนภายใต้การจัดการที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นหัวใจสำคัญที่นำไปสู่ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่แห่งนี้

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การจัดการสมัยใหม่ ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ร้อยละ 81.9 ( $R^2=0.819$ ) โดยตัวแปรที่มีค่าทำนายสูงสุดได้แก่ ด้านการจัดการองค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (B)0.290 มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการสมัยใหม่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเฉพาะในด้านการจัดการองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน การจัดการองค์กรที่ดีช่วยให้การดำเนินงานมีความเป็นระบบ มีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น ส่งผลให้การทำงานร่วมกันมีประสิทธิภาพและลดปัญหาความซ้ำซ้อนในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ การจัดการองค์กรที่มีวิสัยทัศน์ร่วม มีแผนงานที่ชัดเจน และยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง ยังช่วยให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างทันการณ์ และสามารถรักษาสสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระยะยาวได้อย่างเหมาะสม จึงกล่าวได้ว่า การจัดการสมัยใหม่โดยเน้นการจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ประสบความสำเร็จในบริบทของพื้นที่นี้

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ร้อยละ 88.4 ( $R^2=0.884$ ) โดยตัวแปรที่มีค่าทำนายสูงสุดได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (B).197 มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การมีส่วนร่วมของชุมชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเฉพาะในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เมื่อชุมชนได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงการดำเนินกิจกรรม จะช่วยให้แนวทางการจัดการมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ อีกทั้งยังส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบต่อร่วมกันในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่น ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาคส่วน และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในฐานะผู้ร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง จึงกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะการมีบทบาทในการตัดสินใจ เป็นกุญแจสำคัญที่ผลักดันให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เกิดความยั่งยืนในระยะยาว

เมื่อเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่ศึกษา พบว่า สอดคล้องกับ องค์ประกอบของหลักเกณฑ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของ สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว (2557) ได้แก่ 1) การจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน หมายถึง ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงาน การจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน/ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่าง ๆ ที่จะมผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยลลิตา แสงจันทร์ (2567) วิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ผลการวิจัย

พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถพยากรณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของเทศบาลนครสงขลาจังหวัดสงขลาได้ร้อยละ 82.7

### ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมที่อาจส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับลึกมากขึ้น เช่น ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี หรือกฎหมายและนโยบายของรัฐ ที่อาจมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการ เพื่อให้ได้ภาพรวมที่ครอบคลุมและสามารถใช้ในการวางแผนพัฒนาอย่างยั่งยืน
2. ควรขยายพื้นที่ศึกษาไปยังพื้นที่อื่นที่มีลักษณะการท่องเที่ยวคล้ายคลึงกัน เช่น อำเภอหรือจังหวัดที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์รูปแบบการจัดการที่ประสบความสำเร็จ หรือมีปัญหาแตกต่างกัน และสามารถนำมาปรับใช้กับพื้นที่ศึกษาเดิมได้
3. ควรใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์หรือการสังเกตการณ์ร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งจะช่วยให้การวิเคราะห์มีความหลากหลายและสะท้อนถึงมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมากขึ้น เช่น ผู้นำชุมชน นักท่องเที่ยว หรือหน่วยงานรัฐ

### บรรณานุกรม

- กาญจนาพร ไตรภพ และพิเศษ ชัยดิเรก. (2563). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 6(1), 110-127.
- จตุพร มาเพิ่มผล. (2566). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง*. [งานนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา].  
[https://digital\\_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/62930026.pdf](https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/62930026.pdf)
- ทิพย์รุ่ง เพิ่มพูนศรีศิลป์ และ สโรชินี ศิริวัฒนา. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 8(2), 299-310.
- บุษราคัม กลั่นน้ำทิพย์. (2565). *แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตลาดวิถีชุมชนโ๊ะปอย จังหวัดราชบุรี*. [สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- พระศรีสังคม ชยานวสุโธ (ธนาวงษ์). (2561). *การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา : รูปแบบและเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวของวัดในสังคมไทย*. [ดุขุณิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. <https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/582>
- ยลลิตา แสงจันทร์. (2567). การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา. *วารสารสหวิทยาการและนวัตกรรมจัดการ*, 3(2), 50-60.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (14 กรกฎาคม 2564). *ท่องเที่ยวชุมชนตำบลแม่รำพึง อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ “ชมทะเลแหวก หาดสวย น้ำใส สะพานไม้ไผ่ คุป้าชายเลน วิถีประมงพื้นบ้าน อาหารทะเลสด ๆ”*. *ชวนดูเหยี่ยวอพยพเที่ยวเขาโพธิ์ไชยราช*.  
<https://web.codi.or.th/20210714-25642/>
- สมหมาย ปานทอง, ญาณกร โท้ประยูร, โกมล ปราชัญญัตถุญ และเสรี วงษ์มณฑา. (2564). แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 26(2), 1-11.

- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว. (18 สิงหาคม 2557). *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. <https://www.dot.go.th/ebooks/ebooks-group/3?page=2>
- องค์การบริหารส่วนตำบลไชยราช. (2565). *แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2566 – 2570*. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักปลัดอบต งานวิเคราะห์นโยบายและแผน องค์การบริหารส่วนตำบลไชยราช.
- อปท. นิวส์. (6 ตุลาคม 2566). *อบต.ไชยราช ร่วมกับ ททท.ประจวบฯ ชวนดูเหยี่ยวอพยพเที่ยวเขาโพธิ์@ไชยราช*. <https://opt-news.com/news/37736>
- อมรรัตน์ ทองแล. (2568). *แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี*. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 8(3), 38-47.
- อิทธิพล พลชา, สุนิสา สุจิมนกุล และพิมพ์น ชำนาญ. (2568). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตถนนคนเดินเชียงคานอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย*. *วารสารวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชน*, 2(1), 30-42.
- Allen, L. A. (1985). *The Management and Organization of Business*. New York: McGraw-Hill.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination in the future. *Tourism Management*, 21(1), 97-116.
- Cohen, J. M. and Uphoff, N. T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies: Cornell University.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. Singapore: Harper International Editor.